

בית דין לפשעי ישראל בעזה ובפלסטין

כאשר המצור על עזה יוסר לבסוף וגל ראשון של עיתונאים, חוקרי האו"ם וצוותים משפטיים יורשו להיכנס, העולם יתמודד עם היקף הרס ואובדן חיי אדם חסר תקדים במלחמה מודרנית. גם כעת, עם גישה מוגבלת ומספרים שנויים במחלוקת, קווי המתאר של ההרס מדהימים. אך ההתחשבות האמיתית תגיע רק כאשר עזה תיפתח.

ריכוז חסר תקדים של כוח אש

בשטח של כ-365 קמ"ר — בקושי בגודל של דטרויט וכשליש מהירושימה — עזה סבלה מאחד ההפצצות האינטנסיביות ביותר לקמ"ר בהיסטוריה המתועדת. ניתוחים עצמאיים מצביעים על כך שישראל הטילה יותר מ-100,000 טון של חומרי נפץ מאז אוקטובר 2023. לשם השוואה: הירושימה, שנחרבה על ידי פצצת אטום אחת, ספגה שווה ערך ל-15,000 טון TNT. לפיכך, עזה נחשפה לכוח הרס השווה ל-שש הירושימות, דחוסות לרצועה שכבר נחשבת לאחת הצפופות ביותר בעולם מבחינת אוכלוסייה.

השוואות למלחמת העולם השנייה מדגישות את הקיצוניות: דרזדן (3,900 טון), המבורג (9,000 טון) והבליץ על לונדון (18,000 טון) — יחדיו עדיין נופלים ממה שעזה סבלה. עם זאת, בניגוד למלחמת העולם השנייה, שבה מטרות תעשייתיות וצבאיות היו משמעותיות, ההפצצות על עזה הרסו באופן מוחץ תשתיות מגורים. האו"ם מעריך כעת כי כמעט 80 אחוז מכל המבנים נפגעו או נהרסו, כולל בתי חולים, בתי ספר ומערכות מים. שום סביבה עירונית מודרנית לא נהרסה בצורה כה מוחלטת.

מדוע ספירת המתים תחת מצור ממעיטה במציאות

מספרי ההרוגים הרשמיים של משרד הבריאות בעזה — שכעת עולים על 62,000 — משקפים רק את הגופות שנמשו ונרשמו, לעיתים דרך בתי חולים קורסים. הם אינם כוללים את הבלתי נספרים: אלה שנותרו לכודים תחת ההריסות, אלה שמתו באזורים לא נגישים ואלה שמתו מרעב או ממחלות שלא טופלו.

מחקרים מדעיים עצמאיים מצביעים על מציאות גבוהה יותר. כתב העת (2025) **The Lancet** השתמש במודלים של לכידה-שחרור מחדש כדי להראות כי מספרי ההרוגים היו נמוכים בכ-41 אחוז עד אמצע 2024. סקר המוות בעזה של **Nature** העריך יותר מ-75,000 מקרי מוות אלימים עד ינואר 2025, בתוספת 8,500 מקרי מוות לא אלימים כתוצאה מרעב ומחסור בטיפול. יחד, אלה מצביעים על מספר אמיתי שכבר מתקרב ל-80,000-90,000 חיים.

מקרי מוות מרעב מזעזעים במיוחד: עד סוף אוגוסט 2025, משקיפי רעב שנתמכו על ידי האו"ם אישרו רעב בצפון עזה, עם לפחות 300 מקרי מוות מרעב, כולל 117 ילדים. מספרים אלה, כמו טונאז' הפצצות, יש להבין כמינימום. ההתחשבות המלאה תתגלה רק כאשר חקירות משפטיות ואפידמיולוגיות שיטתיות יהיו אפשריות.

מה מחכה לחוקרים

כאשר הגבולות ייפתחו סוף סוף, המופשט יהפוך למוחשי. עיתונאים יתעדו לא רק הריסות, אלא גם את המאבק היומיומי של הניצולים. משלחות האו"ם יתחילו למפות קברי אחים, שכונות הרוסות ותשתיות

קריטיות. צוותים משפטיים – הפועלים מאתר לאתר – יחפרו גופות, יקבעו סיבות מוות ויזהו אנשים באמצעות דגימות DNA, רשומות שיניים ובדיקות איזוטופים. אפידמיולוגים ירכיבו סקרי תמותה כדי לעקוב אחר מקרי מוות עקיפים מרעב, זיהום דם, פציעות שלא טופלו והתפרצויות מחלות.

התהליך יהיה קפדני. כל מכתש פצצה יירשם, שברים יקוטלגו ויושוו למערכות נשק ידועות. כל הריסות בית חולים יוערכו מול רשומות התקפות וקואורדינטות GPS. כל קבר שנחפר יצולם, יקוטלג ויקושר לעדויות. כמו בסרברניצה או ברואנדה, התוצאה תהיה הרים של ראיות – חזותיות, משפטיות, עדויות – שיחד יוצרים רישום שאין לערער עליו.

בהתחשב ב**היקף ההרס** – עשרות אלפי אתרים, יותר מ-100,000 מבנים הרוסים – זו לא תהיה עבודה של חודשים, אלא של **שנים**. היא תגיע לשיא בדו"ח מקיף שיכמת את ההפסדים ויקצה אחריות.

לקראת בית דין לפלסטין

ההתחשבות עשויה שלא להיעצר בעזה. ביולי 2024, **בית הדין הבינלאומי לצדק** קבע כי מפעל ההתנחלויות של ישראל ברחבי השטחים הפלסטיניים הכבושים הוא **בלתי חוקי על פי המשפט הבינלאומי** וכי הוא מחייב מדינות ומערכת האו"ם לפעול. חוות דעת זו, בשילוב עם הרעב המאושר וההרס של עזה, מספקת בסיס משפטי חזק לתהליך אחריות רחב יותר.

בית דין לפלסטין יכול להוקם בחסות **העצרת הכללית של האו"ם**, עם מנדט לבחון פשעים מ-1948 **ואילך**, עם סמכות שיקולית לשקול **מקרים מתקופת המנדט לפני 1948** כאשר קיים קשר ברור. בית דין זה לא רק יעמיד לדין אנשים, אלא גם ייצור רישום היסטורי סופי של גירוש המוני, טבח, התרחבות התנחלויות, כיבוש צבאי שיטתי ופעולות חוץ-טריטוריאליים.

הקמה ואינטגרציה

החלטת העצרת הכללית

העצרת הכללית יכולה לאמץ החלטה במסגרת נוהל **התאחדות למען השלום**, שתקים את בית הדין ותבקש ממזכ"ל האו"ם לכרות הסכם עם **מדינת פלסטין**. קיימים תקדימים: **החדרים יוצאי הדופן בקמבודיה ו-המנגוון הבינלאומי, החלקי והעצמאי לסוריה** הוקמו באמצעות פעולות העצרת הכללית כאשר הפוליטיקה של מועצת הביטחון חסמה את האחריות.

זרוע חקירה

ההחלטה תקים מיד **מנגנון חקירה עצמאי**, המופקד על שימור ראיות והכנת תיקי חקירה – למנוע עיכובים בצדק בזמן הקמת בית הדין.

אינטגרציה עם בית הדין הבינלאומי לצדק ובית הדין הפלילי הבינלאומי

- **בית הדין הבינלאומי לצדק**: התיק של **רצח עם שהגישה דרום אפריקה** צריך להישאר בבית הדין הבינלאומי לצדק, שפוסק על **אחריות המדינה**. אם בית הדין יפסוק פיצויים, העצרת הכללית יכולה לאשר **שחלק** מהפיצויים יזרום **לקרן קורבנות המנוהלת על ידי בית הדין**, לצד תרומות מרצון.
- **בית הדין הפלילי הבינלאומי**: בית הדין יתאם עם **בית הדין הפלילי הבינלאומי**, שכבר רוזף תיקים נגד **נתניהו וגלנט**. בית הדין הפלילי הבינלאומי ישמור על מיקוד בתיקי הנהגה מתמשכים, בעוד בית הדין יטפל ב**פשעים היסטוריים ומבניים** (הנכבה, התנחלויות, סברה ושתילה, מלחמות עזה חוזרות).

תפקיד הארכיון

בית הדין ישמור על **מאגר ראיות מרכזי**, מותאם לסטנדרטים של בית הדין הפלילי הבינלאומי והמנגנון הבינלאומי, החלקי והעצמאי, כדי להבטיח **שרישום הפשעים ישמר** לדורות הבאים ויהיה נגיש לבתי משפט לאומיים תחת סמכות שיפוט אוניברסלית.

מסקנה

עד שעזה תיפתח, העולם חי בלימבו בין ידע להוכחה. אך כאשר הגישה תינתן לבסוף, הגילויים עשויים להיות כה מכריעים עד שיאלצו התחשבות לא רק עם ההרס של עזה, אלא עם ההיסטוריה בת מאה השנים של חוסר הענישה בפלסטין.

כשם שנירנברג לא הגבילה את עצמה לקרבות האחרונים של מלחמת העולם השנייה, אלא הגדירה את הפשיעה של המשטר כולו, כך גם **בית דין לפלסטין** עשוי לצמוח: מוסמך לשמוע תיקים **מהנכבה של 1948 ועד עזה של 2025 ומעבר לכך**.

בית דין כזה לא רק יספק אחריות, אלא גם יגדיר את האמת ההיסטורית: שמה שקרה לעם הפלסטיני לאורך דורות לא היה תאונה של ההיסטוריה, אלא רצף של פשעים בניגוד לחוק האומות.

נספח 1: טיוטת תקנון בית הדין לפלסטין (עם הערות הסבר)

סעיף 1 - הקמה

טקסט: בית הדין לפלסטין ("בית הדין") מוקם כגוף שיפוטי עצמאי להעמיד לדין אנשים האחראים להפרות חמורות של המשפט ההומניטרי הבינלאומי וזכויות האדם שבוצעו בפלסטין ובמקומות חוץ-טריטוריאליים קשורים **מ-15 במאי 1948 ואילך**, עם **סמכות שיקולית**, לאחר אישור שיפוטי, לחקור **פשעים לפני 1948** במסגרת המנדט הבריטי כאשר קיים **קשר ברור** לסכסוך וראיות קבילות מספיקות. **הערה:** 1948 מעגן את הנכבה ואת תחילת פשעי עידן הכיבוש; סמכות שיקולית לפני 1948 מאפשרת חקירה של התנקשויות וטבח בתקופת המנדט.

סעיף 2 - סמכות עניינית

טקסט: (א) פשעי מלחמה; (ב) פשעים נגד האנושות; (ג) רצח עם; (ד) טרור, כפי שהוגדר באמנות רלוונטיות ובחוק הפלסטיני כאשר הוא עולה בקנה אחד עם סטנדרטים בינלאומיים. **הערה:** מכסה הן פשעים בינלאומיים קלאסיים והן טרור נגד אזרחים/מתקנים דיפלומטיים, מבטיח שפשעים מוקדמים ומאוחרים נופלים תחת סמכות השיפוט.

סעיף 3 - סמכות זמנית וטריטוריאלית

טקסט: 15 במאי 1948 עד היום, עם סמכות שיקולית לפני 1948. היקף טריטוריאלי: עזה, הגדה המערבית, מזרח ירושלים ומעשים חוץ-טריטוריאליים (למשל, ביירות, קהיר, רומא, טהרן, דמשק). **הערה:** כולל הן את הכיבוש והן את הפעולות החוץ-טריטוריאליות.

סעיף 4 - סמכות אישית

טקסט: התמקדות באנשים הנושאים באחריות הגדולה ביותר: מנהיגים פוליטיים, מפקדים צבאיים, ממונים. **הערה:** מבטיח חוסר משוא פנים; חל על כל הצדדים.

סעיף 5 - הרכב

טקסט: מודל היברידי: לשכות משפט וערעורים, שופטים בינלאומיים ופולטיניים, תובע עצמאי, רשם. **הערה:** עוקב אחר תקדימים כמו קמבודיה וסיירה לאון.

סעיף 6 - החוק החל

טקסט: אמנות ז'נבה, חוקת רומא, חוות דעת מייעצות של בית הדין הבינלאומי לצדק, משפט הומניטרי בינלאומי מנהגי, חוק פלסטיני כאשר הוא עולה בקנה אחד. **הערה:** משלב משפט בינלאומי מחייב עם לגיטימציה מקומית.

סעיף 7 - זכויות הנאשמים

טקסט: ערבויות למשפט הוגן, חזקת חפות, ייצוג משפטי, זכות לערעור. **הערה:** מונע האשמות של "צדק של המנצחים".

סעיף 8 - קורבנות ופיצויים

טקסט: קורבנות יכולים להשתתף ולבקש פיצויים. מקים קרן קורבנות לקבלת פיצויים שהוענקו על ידי בית הדין הבינלאומי לצדק, תרומות מרצון ונכסים של אנשים שהורשעו. **הערה:** מחבר ישירות פסקי דין של בית הדין הבינלאומי לצדק ברמת המדינה לפיצויים אישיים וקהילתיים.

סעיף 9 - שיתוף פעולה ואכיפה

טקסט: מדינות ישתפו פעולה במעצרים, העברות וספק ראיות. עונשים ירוצו במדינות שייעדו על ידי האו"ם. **הערה:** בעוד שהחלטות העצרת הכללית חסרות אכיפה לפי פרק VII, לגיטימציה רחבה והסכמים יניבו ציות.

סעיף 10 - משך ודיווח

טקסט: בית הדין מוקם עם מנדט מתחדש של 15 שנים. דוחות שנתיים לעצרת הכללית; רשומות ארכיון תחת משמורת האו"ם. **הערה:** מבטיח אחריות ושימור היסטורי.

נספח 2: תיקי חקירה ראשוניים (לצורך המחשה)

תקופת המנדט

- 1924 - רצח יעקב ישראל דה האן (ירושלים)
- 1944 - רצח לורד מוין (קהיר)
- 1946 - פיגוע במתחם מלון המלך דוד (ירושלים)
- 1948 - טבח דיר יאסין (ירושלים)
- 1948 - רצח המתווך של האו"ם פולקה ברנדוט

ראשית המדינה

- 1953 - טבח קיביה
- 1956 - טבח כפר קאסם
- 1968 - פשיטה על נמל התעופה בביירות
- 1973 - הפלת טיסה 114 של Libyan Arab Airlines
- 1982 - טבח סברה ושתילה (שותפות)

כיבוש ומלחמות עזה

- 2001 - הרס נמל התעופה הבינלאומי של עזה
- 09-2008 - מבצע "עופרת יצוקה" (1,166-1,417 פלסטינים נהרגו, רובם אזרחים)
- 2014 - "צוק איתן" (+2,125 פלסטינים נהרגו, +1,600 אזרחים)
- 25-2023 - מלחמת עזה: הפצצות, רעב, הרס של 78% מהמבנים, +62,122 הרוגים (קו בסיס משרד הבריאות/או"ם)

חוץ-טריטוריאלי

- 2024 - תקיפה על מתחם דיפלומטי איראני (דמשק)
- 2024 - רצח איסמעיל הנייה (טהרן)
- 2025 - תקיפה על נמל התעופה הבינלאומי בסנעא

תיקי הנהגה עכשוויים

- בנימין נתניהו (ראש ממשלה) - אחריות פיקודית למלחמת עזה, מצור, מדיניות רעב.
- יואב גלנט (שר הביטחון) - אחריות ישירה למצור ולהפצצות.
- בצלאל סמוטריץ' (שר האוצר) - התרחבות התנחלויות, הסתה, אפשרות לאלימות מתנחלים.
- איתמר בן גביר (שר לביטחון לאומי) - חימוש מתנחלים, מדיניות מפלה, התעללות באסירים.

מקורות

- הערכת נזקים של UNOSAT / OCHA, אוגוסט 2025 (~78% מהמבנים נפגעו).
- עדכון המצב ההומניטרי של OCHA #315, אוגוסט 2025 (62,122 הרוגים).
- **The Lancet** (ינואר 2025): 64,260 הרוגים טראומטיים משוערים; ~41% תת-דיווח.
- **Nature** (יוני 2025): סקר מוות בעזה, 75,200 הרוגים אלימים + 8,540 הרוגים לא אלימים.
- אישור רעב של IPC, אוגוסט 2025.
- חוות דעת מייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק, 19 ביולי 2024: חוסר החוקיות של התנחלויות בשטחים הפלסטיניים הכבושים.
- בקשות התובע של בית הדין הפלילי הבינלאומי למעצרים (מאי 2024) וצווים (נובמבר 2024) נגד נתניהו, גלנט ומנהיגי חמאס.
- החלטת העצרת הכללית של האו"ם 71/248 (2016): IIIM לסוריה.
- החלטת העצרת הכללית של האו"ם ECCC (2003): 57/228B (קמבודיה).